

Helsetilsynets samarbeid med politi og påtalemyndighet

Ved markante avvik fra de krav som stilles til helsepersonells utøvelse av sin virksomhet, for eksempel forsvarlighet, kan det reageres med straff.

Prinsippet er nedfelt i helsepersonelloven § 67: "Den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser i loven eller i medhold av den, straffes med bøter eller fengsel inntil tre måneder. Offentlig påtale finner sted hvis allmenne hensyn krever det eller etter begjæring fra Statens helsetilsyn."

Bestemmelsen kom inn i helsepersonelloven etter forslag fra Riksadvokaten. Bakgrunnen for forslaget var et ønske om å trekke tilsynsmyndigheten mer aktivt inn i saker som gjelder helsetjenesten, der det er grunn til å vurdere straffereaksjoner. Ifølge Riksadvokaten er det avgjørende for påtalemyndigheten å kunne få råd av tilsynsmyndigheten i slike saker, fordi påtalemyndigheten ikke har nødvendig fagkompetanse.

I 2004 avsluttet Helsetilsynet 17 saker som gjaldt spørsmål om påtalebegjæring. Helsetilsynet begjærte påtale overfor helsepersonell eller virksomhet i 7 saker. Det er gitt forelegg i 4 saker. 3 saker er ikke påtalemessig avsluttet.

Saker som kan danne grunnlag for etterforskning og begjæring om påtale, kan komme til tilsynsmyndigheten fra pasienter, pårørende, eller ved at tilsynsmyndigheten oppretter tilsynssak på eget initiativ. Saker kan også ha bakgrunn i melding til politiet om unaturlig dødsfall som kan skyldes feil, forsømmelse eller uhell ved undersøkelse eller behandling av skade eller sykdom. Politiet kan også på andre måter få kjennskap til forhold i helsetjenesten der det kan være aktuelt å vurdere straff etter helsepersonelloven.

Påtalebestemmelsen forutsetter samarbeid mellom tilsynsmyndighet og påtalemyndighet. Det er fastsatt retningslinjer for samarbeidet og saksbehandlingen i rundskriv både fra Riksadvokaten og fra Helsetilsynet (1, 2).

Politiet skal som hovedregel forelegge saken for Helsetilsynet i fylket før det igangsettes etterforskning. Helsetilsynet i

fylket kan også gi råd om at enkelte forhold bør klarlegges i etterforskningen.

Senest innen seks måneder etter at forholdet ble kjent for tilsynsmyndigheten, skal det være vurdert om det skal begjæres påtale. Saken skal da være ferdig etterforsket av politiet. Helsetilsynet i fylket forbedrer saken og vurderer om den skal oversendes til Statens helsetilsyn. Helsetilsynet beslutter om det skal begjæres påtale etter en vurdering av om det foreligger et markant avvik fra forsvarlighetskravet. Markant avvik betyr at forholdet er langt fra det som kan forventes av virksomheten eller helsepersonellet. Det legges til grunn at det skal være høy terskel for å reagere med straff i saker som gjelder feilbehandling og at det skal foretas en samlet rimelighetsvurdering av straff og administrativ reaksjon.

Litteratur

1. Lov om helsepersonell – påtalemessige direktiver. Riksadvokatens rundskriv 5/2001. Oslo: Riksadvokaten, 2001.
2. Fylkeslegens bistand til politiet – helsepersonelloven § 67 annet ledd. Helsetilsynets rundskriv IK-13/2001. Statens helsetilsyn, 2001.